

Briselē, 27.6.2019.
COM(2019) 293 final

KOMISIJAS ZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM UN PADOMEI

Novērtējums attiecībā uz 2015.–2019. gada rīcības plānu par šaujamieroču nelikumīgu tirdzniecību starp Eiropas Savienību un Dienvidaustrumeiropas reģionu

{SWD(2019) 282 final}

**Novērtējums attiecībā uz 2015.–2019. gada rīcības plānu par šaujамieroču nelikumīgu
tirdzniecību starp Eiropas Savienību un Dienvidaustrumeiropas reģionu**

Saturs

1.	IEVADS	2
1.1.	Konteksts	2
1.2.	Rīcības plāna saturs	3
1.3.	Novērtējuma mērķi un metodika	4
2.	RĪCĪBAS PLĀNA ĪSTENOŠANA.....	4
3.	NOVĒRTĒJUMA SECINĀJUMI.....	6
3.1.	Nozīmība	6
3.2.	ES pievienotā vērtība un ilgtspēja	7
3.3.	Efektivitāte	9
3.4.	Lietderība	12
3.5.	Konsekvence	13
4.	SECINĀJUMI	15

1. IEVADS

1.1. Konteksts

Eiropas Savienība ir apņēmīgi rīkojusies drošības savienības ietvaros, lai liegtu teroristiem un noziedzniekiem iespēju darboties. Eiropas Savienības rīcības rezultātā tiem ir kļuvis sarežģītāk: i) piekļūt šaujamieročiem un sprāgstvielu prekursoriem, ii) finansēt savas darbības un iii) ceļot bez iespējas tikt atklātiem.¹ Svarīgs šā darba aspekts ir pasākumi, kuru mērķis ir: i) kontrolēt ieroču iegādi un glabāšanu² un ii) ierobežot noziedzniekiem un teroristiem pieejamu nelikumīgu ieroču piegādi.³ Šaujamieroču, kā arī kājnieku ieroču un vieglo ieroču (VIKI — turpmāk tekstā “kājnieku ieroči”)⁴ nelikumīga tirdzniecība ir daļa no organizētās noziedzības grupējumu pamatdarbības, tā ir cieši saistīta ar terorismu, un uz to ir atbilstīgi un stingri jāreaģē. Šaujamieroču un ieroču nelikumīgas ievešanas galvenais avots Eiropas Savienībā ir Rietumbalkāni⁵, un tāpēc intensīvāka sadarbība drošības jautājumos starp Eiropas Savienību un tās partneriem koncentrējas uz šo reģionu. Šo sadarbību īsteno, izmantojot politisko dialogu un operatīvo un tehnisko palīdzību.⁶

Eiropas Savienība un tās Rietumbalkānu partneri 2014. gada decembrī apstiprināja rīcības plānu par šaujamieroču nelikumīgu tirdzniecību starp Eiropas Savienību un Dienvidaustrumeiropas reģionu laikposmam no 2015. līdz 2019. gadam.⁷ Rīcības plāna nolūks ir nodrošināt ES un šā reģiona konsekvantas savstarpējās sadarbības pamatu, nosakot mērķus un pasākumus, kas veicinātu sadarbību ar šiem partneriem, balstoties uz konkrētām viņu vajadzībām, un palīdzētu tiem uzlabot cīņu pret šaujamieroču nelikumīgu tirdzniecību.

¹ Lai iegūtu par to priekšstatu, sk. Astonpadsmīto progresu ziņojumu virzībā uz efektīvu un patiesu drošības savienību (COM(2019) 145 *final*, 20.3.2019.).

² Sk. 2017. gada 17. maija Direktīvu (ES) 2017/853, ar ko groza Padomes Direktīvu 91/477/EEK par ieroču iegādes un glabāšanas kontroli.

³ Sk. 2015. gada decembra rīcības plānu pret šaujamieroču un sprāgstvielu nelikumīgu tirdzniecību un izmantošanu (COM(2015) 624 *final*, 2.12.2015.).

⁴ Kājnieku ieroči un vieglie ieroči, kā arī to munīcija ir militārie ieroči (VIKI), kas ietver: a) kājnieku ieročus — triecienšautenes; militārās pusautomātiskās šautenes un karabīnes; militāros revolverus un pašlādējošās pistoles; rokas ložmetējus; nelielus individuālos automātiskos ieročus, tostarp mašīnpistoles; b) vieglos ieročus — lielkalibra ložmetējus; lielgabalus, haubices un mīnmetējus ar kalibru, kas nepārsniedz 100 mm; granātmetējus; bezatsītienu lielgabalus; rokas granātmetējus un citas prettanku un pretgaisa aizsardzības sistēmas, kas šauj lādiņus, arī pārnēsājamas pretgaisa aizsardzības sistēmas (MANPADS), ar nosacījumu, ka tie visi ir viena cilvēka vai cilvēku grupas pārvietojami ieroči; c) VIKI detaļas; d) VIKI piederumus (piemēram, nakts redzamības ierīces, skaņas klusinātājus u. c.) un e) VIKI munīciju.

Terminam “šaujamieroči” ir plašāks tvērums, kas aptver gan civilos, gan militāros šaujamieročus. ANO 2001. gada 11. jūlija Šaujamieroču protokolā šaujamierocis tiek definēts kā jebkurš pārnēsājams ierocis ar stobru, kurš sprāgstvielas iedarbības rezultātā raida šāviņu, lodi vai lādiņu, ir paredzēts vai var tikt pārveidots, lai raidītu šāviņu, lodi vai lādiņu, izņemot antīkos šaujamieročus vai to kopijas. Tomēr jāatzīmē, ka daži vieglie ieroči, piemēram, raķešu palaišanas iekārtas, nav šaujamieroči. Tādēļ termins “šaujamieroči” neietver visus kājnieku ieročus.

⁵ Eiropola Smagās un organizētās noziedzības draudu novērtējums, 2017. gads, <https://www.europol.europa.eu/socta/2017/>.

⁶ Albānija, Serbija, Bosnija un Hercegovina, Melnkalne, Ziemeļmaķedonija un Kosova*. Šajā dokumentā neviena atsauce uz Kosovu neskar nostājas par statusu, kas atbilst Drošības padomes 1999. gada Rezolūcijai Nr. 1244 un Starptautiskās Tiesas atzinumam par Kosovas neatkarības deklarāciju.

⁷ Padomes 2014. gada 14. novembra dokuments Nr. 15516/14, ko Padome ir pieņēmusi 2014. gada 4. un 5. decembrī (Padomes dokuments Nr. 16526/14); ES un Rietumbalkānu tieslietu un iekšlietu ministru forums, kas notika 2014. gada 12. decembrī Belgradā.

Pamatojoties uz vajadzību ciešāk sadarboties šajā jomā, Dienvidaustrumeiropas partneri 2018. gadā pieņēma reģionālo ceļvedi par ilgtspējīgu risinājumu kājnieku ieroču un vieglo ieroču, kā arī to munīcijas nelikumīgai glabāšanai, ļaunprātīgai izmantošanai un nelikumīgai tirdzniecībai Rietumbalkānos līdz 2024. gadam, ko izstrādāja pēc Francijas un Vācijas iniciatīvas un apstiprināja Padome.⁸

Dienvidaustrumeiropas un Austrumeiropas Informācijas apstrādes centrs vieglo un kājnieku ieroču kontrolei (*SEESAC* — turpmāk tekstā “Informācijas apstrādes centrs”), kas ir izveidots Belgradā 2002. gadā un kas kā tehniskā atbalsta vienība ir saņēmis Eiropas Savienības finansējumu⁹, vienmēr ir bijis viens no galvenajiem dalībniekiem dažādu iniciatīvu savstarpējas sadarbības un ES līdzekļu izmantojuma nodrošināšanā šajā reģionā. Tas jo īpaši koordinē Dienvidaustrumeiropas šaujamieroču ekspertu tīkla (*SEEFEN* — turpmāk tekstā “Rietumbalkānu eksperti”) sanāksmes, kurā ir ietverti policijas pārstāvji, muitas darbinieki, prokurori, kā arī ballistikas eksperti. Tajā ir iekļauta arī apakšgrupa — Dienvidaustrumeiropas šaujamieroču ekspertu grupa (*SEEFEG*), ko izveidoja pēc rīcības plāna pieņemšanas.

1.2. Rīcības plāna saturs

Rīcības plāns paredz: i) uzlabot kriminālinformācijas un izlūkdatu apmaiņu; ii) uzlabot operatīvo sadarbību tiesībsardzības jomā; iii) uzlabot statistikas datu vākšanu un apmaiņu; iv) veicināt sadarbības tīklu izveidi visos līmeņos un v) Rietumbalkānu partneru valsts līmeņa tiesību aktus šaujamieroču jomā saskaņot ar ES un starptautiskajiem standartiem. Tajā ir norādītas vairākas laikposmā no 2015. līdz 2019. gadam veicamas operatīvās darbības triju stratēģisko mērķu sasniegšanai.

Mērķis Nr. 1 ir tiesībsardzības aģentūru modernizācija Rietumbalkānos. Lai sasniegtu šo mērķi, ir paredzētas trīs dažādas darbības.

Darbībā Nr. 1 katram Dienvidaustrumeiropas reģiona partnerim līdz 2019. gada beigām jāizveido šaujamieroču kontaktpunkts. Šajā kontaktpunktā ir jāizmanto visi pieejamie šaujamieroču izsekošanas rīki, tostarp *iTRACE*¹⁰, *iARMS*,¹¹ kā arī Eiropola analīzes sistēma.

Darbība Nr. 2 ir izmēģinājuma projekta izveide attiecībā uz datu vākšanu.

Darbībā Nr. 3 ir paredzēts veikt pētījumu par informācijas apmaiņas sistēmām, lai uzlabotu informācijas stratēģisko un operatīvo analīzi.

⁸ Padomes 2018. gada 19. novembra Lēmums (KĀDP) 2018/1788, ar ko atbalsta Dienvidaustrumeiropas un Austrumeiropas Informācijas apstrādes centru vieglo un kājnieku ieroču kontrolei (*SEESAC*), lai īstenotu Reģionālo ceļvedi par nelikumīgas ieroču tirdzniecības apkarošanu Rietumbalkānos, OV L 293, 20.11.2018., 11.–23. lpp.

⁹ Padomes 2002. gada 21. oktobra Lēmums 2002/842/KĀDP par Vienotās rīcības 2002/589/KĀDP īstenošanu saistībā ar Eiropas Savienības ieguldījumu kājnieku ieroču un vieglo ieroču destabilizējošas uzkrāšanās un izplatīšanas Dienvidaustrumeiropā apkarošanā (OV L 289, 26.10.2002., 1. lpp.), kas ir paplašināts un grozīts vairākas reizes, un pēdējie grozījumi veikti ar Padomes 2016. gada 19. decembra Lēmumu (KĀDP) 2016/2356 par atbalstu *SEESAC* atbrūošanās un bruņojuma kontroles darbībām Dienvidaustrumeiropā saistībā ar ES Stratēģiju vieglo un kājnieku ieroču un to munīcijas nelikumīgas uzkrāšanas un tirdzniecības apkarošanai, OV L 348, 21.12.2016., 60.–71. lpp.

¹⁰ *iTrace* ir Eiropas Savienības finansēts projekts, kas politikas veidotājiem nodrošina dinamiskus, skaitliskus datus par novirzītu parasto ieroču, munīcijas un ar tiem saistītu materiālu sūtījumiem.

¹¹ INTERPOLA nelikumīgo ieroču reģistra un meklēšanas pārvaldības sistēma (*iARMS*) ir mūsdienīgs instruments, ar kuru starp tiesībsardzības aģentūrām tiek sekmēta informācijas apmaiņa un sadarbība izmeklēšanas jomā saistībā ar nelikumīgu šaujamieroču starptautisko apriti, kā arī saistībā ar likumīgiem šaujamieročiem, kas ir izmantoti nozieguma izdarīšanā.

Mērķis Nr. 2 ir palielināt savstarpēju uzticēšanos.

Darbībā Nr. 1 ir paredzēts organizēt kopīgas šaujamieroču ekspertu sanāksmes. Apvienotā Eiropas Savienības un Rietumbalkānu partneru šaujamieroču ekspertu komiteja ir gājusi soli tālāk, uzaicinot uz Eiropas šaujamieroču ekspertu grupas sanāksmi šaujamieroču ekspertus no Dienvidaustrumeiropas.

Darbībā Nr. 2 bija paredzēts ik gadu rīkot vienotās rīcības dienas¹² un ES politikas cikla sakarā iesaistīt Rietumbalkānu partnerus Eiropas daudznozaru platformā pret noziedzības draudiem (*EMPACT*, turpmāk tekstā “Šaujamieroču platforma”).

Mērķis Nr. 3 ir spēju izveide, rīkojot ar šaujamieroču nelikumīgu tirdzniecību saistītus apmācības pasākumus. Apvienotā komiteja ir arī pieprasījusi veikt priekšizpēti par brītvprātīgas neregistrētu ieroču nodošanas turpināšanu.

1.3. Novērtējuma mērķi un metodika

Šajā ziņojumā ir aprakstītas rīcības plāna sekmes šaujamieroču un kājnieku ieroču nelikumīgas tirdzniecības starp Eiropas Savienību un Dienvidaustrumeiropas reģionu apkarošanā kopš 2015. gada. Šā novērtējuma pamatā galvenokārt ir apspriešanās, kurā piedalījās dalībvalstu tiesībsardzības iestādes, Rietumbalkānu partneri, ES aģentūras, piemēram, ES Tiesībsardzības aģentūra (Eiropols), ES Robežu un krasta apsardzes aģentūra (*Frontex*), ES Tiesībsardzības apmācības aģentūra (*CEPOL*), kā arī uz vietas iesaistītās starptautiskās organizācijas, piemēram, Informācijas apstrādes centrs un Apvienoto Nāciju Organizācijas Narkotiku un noziedzības novēršanas birojs. Apspriešanās ietvaros Eiropas Komisija 2018. gada jūnijā nosūtīja šīm grupām aptaujas anketu.

Komisija sarīkoja arī četras īpašas sanāksmes¹³, kuru rezultāti tika izmantoti kā informācijas avots Komisijas novērtējuma izstrādē.

Ziņojumā ir ņemti vērā arī rezultāti, ko devušas Rietumbalkānu ekspertu sanāksmes; operatīvās sanāksmes tiesībsardzības jomā; kā arī kājnieku ieroču komisiju sanāksmes Rietumbalkānos.

Komisija ir ņēmusi vērā arī vairākus neatkarīgu organizāciju veiktus ārējos pētījumus.

Tas, ka rīcības plānā nebija ietverti darbības rezultātu rādītāji, padarīja problemātisku tā īstenošanas izvērtēšanu. Analīzi apgrūtināja arī nevienmērīga ziņojumu detalizācijas pakāpe un ierobežojumi attiecībā uz informācijas salīdzināmību ES līmenī. Komisija balstījās galvenokārt uz kvalitatīviem ziņojumiem, kuri pamatojas drīzāk uz liecībām, nevis uz skaitļiem. Tomēr gadījumos, kad skaitļi bija pieejami, tie apstiprināja ieinteresēto personu viedokļus, un šī atbilstība garantē secinājumu uzticamību un atsaucas uz novērtējuma jautājumiem.

2. RĪCĪBAS PLĀNA ĪSTENOŠANA

Saskaņā ar darbību Nr. 1 ES dalībvalstis un reģiona valstis veidoja valsts šaujamieroču kontaktpunktus. Informācijas apstrādes centrs sniedza palīdzību, nodrošinot konkrētām

¹² Vienotās rīcības diena ir diena(-as), kurā(-ās) dažādu valstu tiesībsardzības aģentūras veic koordinētas pārbaudes, kas ir vērstas uz nelikumīgā šaujamieroču tirdzniecībā iesaistītiem organizētās noziedzības grupējumiem.

¹³ 2016. gada 26. janvārī, 2016. gada 30. novembrī, 2018. gada 26. janvārī un 2018. gada 24. septembrī.

mērķim paredzētu aprīkojumu, apmācību un konsultācijas. Vienlaikus Eiropas Savienība pieņēma paraugprakses vadlīnijas attiecībā uz šaujamieroču kontaktpunktu izveidi.¹⁴ Rietumbalkānos 2018. gada 31. decembrī bija četri kontaktpunkti (kontaktpunkts Kosovā* bija pilnībā darboties spējīgs, bet kontaktpunkti Albānijā, Ziemeļmaķedonijā un Serbijā bija izveidoti, bet vēl nebija pilnībā darboties spējīgi).

Saskaņā ar darbību Nr. 2 Informācijas apstrādes centrs izstrādāja reģionālo pētniecības projekta *Small Arms Survey* metodiku. Šīs izstrādes mērķis bija veicināt: i) spēju veidošanu tiesībsardzības aģentūrās un ii) datu plūsmas uzlabošanu koordinētas izvērtēšanas vajadzībām. Ieguldījumu ir devuši visi seši partneri, un patlaban tie izmanto šo metodiku. Lai īstenotu šo darbību, Eiropas Komisija no Iekšējās drošības fonda 2016. gadam paredzētajiem līdzekļiem ir piešķīrusi ANO Narkotiku un noziedzības apkarošanas birojam (UNODC) 1,5 miljonus euro ar mērķi vākt datus un izstrādāt attiecīgas rādītāju izvērtēšanas vērtības, iesaistot Rietumbalkānu partnerus.¹⁵

Saskaņā ar darbību Nr. 3 Informācijas apstrādes centrs ir izstrādājis priekšizpēti¹⁶ darbu “Kājnieku ieroču un vieglo ieroču reģistrācijas sistēmu sasaiste Dienvidaustrumeiropā”. Šajā priekšizpētē tās izstrādātāji tiecās uzlabot likumīgu šaujamieroču informācijas stratēģisko un operatīvo analīzi, kā arī novērst to novirzīšanu.

Īstenojot mērķi Nr. 2 par savstarpējas uzticēšanās uzlabošanu, Komisija no 2016. līdz 2018. gadam sarīkoja četras koordinācijas sanāksmes nolūkā izvērtēt veiktos operatīvos pasākumus un vadīt dažādās darbības, lai nodrošinātu labāk koordinētu iesaistīšanos šajā reģionā.

Operatīvās sadarbības centrālie pasākumi tika veikti, izmantojot ES politikas ciklu Šaujamieroču platforma¹⁷. Katru gadu ar Eiropola atbalstu tika organizētas uz tālsatiksmes autobusiem un šaujamieroču tirgotājiem orientētas koordinētas robežpārbaudes un pārbaudes iekšzemē. Eiropas Robežu un krasta apsardzes aģentūra (*Frontex*) arī ir sniegusi atbalstu, lai stiprinātu robežpārbaudes gan reģionā, gan ap to, jo šaujamieroču nelikumīga tirdzniecība ietilpst jēdzienā “pārrobežu noziedzība”, kas ir aģentūras atbildībā esoša joma. *Frontex* ir noteikusi Rietumbalkānus kā svarīgu darbības zonu, un atbalsta koordinētu datu vākšanu par šaujamieroču nelikumīgu tirdzniecību, pateicoties rādītājiem, par kuriem ir panākta vienošanās *Frontex* izveidotajā Rietumbalkānu riska analīzes tīklā.

Sadarbības nolīgumi ir noslēgti starp Eiropolu un Albāniju, Bosniju un Hercegovinu, Melnkalni, Ziemeļmaķedoniju un Serbiju¹⁸. Šie nolīgumi nodrošina iespēju apmainīties ar informāciju un izlūkdatiem, kā arī sadarboties, veicot operācijas. Pieci Rietumbalkānu partneri¹⁹ ir piedalījušies 16 no 19 Šaujamieroču platformas ietvaros īstenotajām operatīvajām darbībām.

Atbilstīgi mērķim Nr. 3 *CEPOL* ir izstrādājusi mehānismus sadarbībai ar visiem Rietumbalkānu partneriem apmācības un spēju veidošanas jomā (izņemot Ziemeļmaķedoniju,

¹⁴ Padomes 2018. gada 15. maija dokuments Nr. 8586/18.

¹⁵ <https://www.unodc.org/unodc/en/firearms-protocol/data-collection-and-analysis.html>.

¹⁶ <http://www.seesac.org/publication/p2.html>.

¹⁷ Padomes secinājumi par ES politikas cikla izveidi un īstenošanu organizētas un smagas starptautiskas noziedzības jomā (dok. Nr. 15358/10 COSI 69 ENFOPOL 298 CRIMORG 185 ENFOCUSTOM 94, 10.6.2011.).

¹⁸ Attiecīgi 2013. gada 9. decembrī, 2016. gada 31. augustā, 2014. gada 29. septembrī, 2011. gada 22. decembrī un 2014. gada 16. janvārī.

¹⁹ Albānija, Bosnija un Hercegovina, Ziemeļmaķedonija, Melnkalne un Serbija.

ar kuru sarunas par sadarbības mehānismiem patlaban turpinās). Tā ir nodrošinājusi no diviem līdz četriem apmācības pasākumiem un tiešsaistes semināriem gadā, kā arī tiešsaistes moduļus un apmaiņas programmu. Turklāt Informācijas apstrādes centrs ir izstrādājis operatīvajiem analītiķiem, kriminālizmeklētājiem, kriminālizlūkošanas analītiķiem un tiesu ekspertiem paredzētus specializētus apmācības moduļus par šaujamieroču kontaktpunktiem. Tas ir arī palīdzējis valstu iestādēm koordinēt kājnieku ieroču kontroles pasākumus, kā arī saskaņot valstu tiesību aktus ar ES standartiem un ar attiecīgajiem valsts līmeņa rīcības plāniem.

3. NOVĒRTĒJUMA SECINĀJUMI

3.1. Nozīmība

Šaujamieroči, kas tiek nelikumīgi pārdoti uz Rietumbalkāniem, Rietumbalkānos un no Rietumbalkāniem, joprojām apdraud visu Eiropas kontinentu. Tiek lēsts, ka Rietumbalkānos civiliedzīvotāju rokās ir 2,3 miljoni reģistrētu ieroču un 3,8 miljoni neregistrētu ieroču.²⁰

Jauna tendence ir no tukšo patronu ieročiem vai gāzes un trauksmes ieročiem nelikumīgi pārveidotu reālu šaujamieroču novirzīšana, un minētais reģions ir tranzīta punkts šo veidu ieroču tirgotājiem.

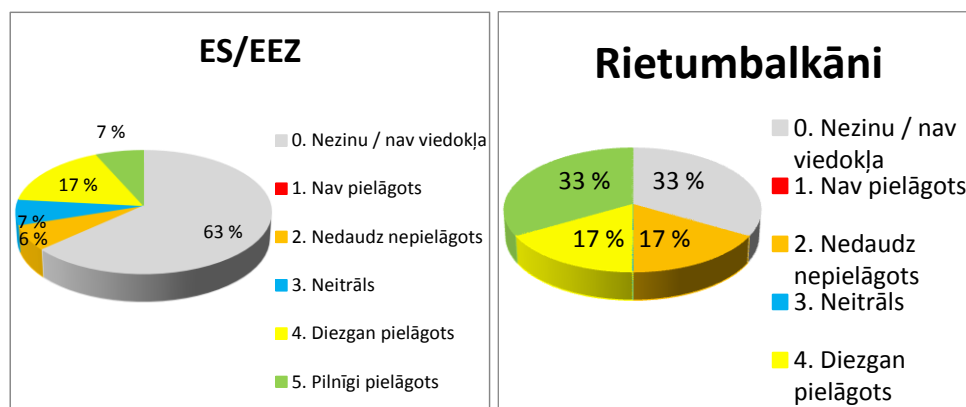

Chart 1. Rīcības plāna atbilstība pašreizējām vajadzībām²¹

Kopumā Rietumbalkānu partneri rīcības plāna un sadarbības ar ES atbilstību un nozīmību vērtē augstāk nekā ES dalībvalstis.

Iztaujātās ieinteresētās personas ir pozitīvi novērtējušas rīcības plānu par tajā likto uzsvaru uz struktūrām, sadarbību tiesībsardzības jomā, kā arī tehnisko palīdzību un apmācību. Tomēr tās ir minējušas, ka būtu jāattīsta sadarbība ar citām valstīm, piemēram, Moldovu un Ukrainu, kurās šaujamieroču kontrole nav tik stingra. Šaujamieroču platforma ir arī pieņēmusi pašreizējās operatīvās darbības izvēršanu minētajās valstīs. Iztaujātās ieinteresētās personas ir norādījušas, ka rīcības plānā nav bijusi pietiekami pievērsta uzmanība krimināltiesību politikai, kā arī kriminālsodu un kriminālprocedūru pastiprināšanai. Šķiet, ka šīs tēmas ir ļoti būtiskas, tāpēc ka Rietumbalkānos kriminālsodi bieži vien netiek atbilstīgi piemēroti par šaujamieroču nelikumīgu tirdzniecību kā par atsevišķu noziegumu, tādējādi valsts iestādes reti izvērza apsūdzības par šādu tirdzniecību. Ieinteresētās personas arī uzsvēra, ka nav pievērsta pietiekama uzmanība izpratnes veicināšanas pasākumiem attiecībā uz krājumu pārvaldību, pārpalikumu samazināšanu vai dzimumu aspektu (sieviešu nepietiekama pārstāvība, informētība par vardarbību, kas saistīta ar dzimumu).

²⁰ “Noturības stiprināšana Rietumbalkānos” (*Strengthening Resilience in the Western Balkans*), turpat.

²¹ Atbildes uz aptaujas anketu, kas 2018. jūnijā tika nosūtīta tiesībsardzības aģentūrām.

Kopumā ieinteresētās personas uzskata, ka, lai gan rīcības plānam ir būtiska nozīme pret šaujamieroču nelikumīgu tirdzniecību vērstas sadarbības uzlabošanā, tas vēl ir jāuzlabo un jāpapildina.

Galvenie konstatējumi

- Rīcības plānā galvenokārt ir pievērsta uzmanība šaujamieroču nelikumīgas tirdzniecības apkarošanas būtiskākajiem jautājumiem, aplūkojot kopējas administratīvās struktūras, saskaņotas darbības metodes un kopējas apmācības vajadzības.
- Ar plānu tika veicināta koordinēta datu vākšana apdraudējuma izvērtēšanas vajadzībām, kā arī tika noteikti kopēji apdraudējumi.
- Ar to tika veicinātas kopīgas, koordinētas, mērķtiecīgas ES aģentūru atbalstītas pārbaudes.
- Rīcības plānā nav tikusi pievērsta pietiekama uzmanība krimināltiesību politikai, kā arī kriminālsodu un kriminālprocedūru pastiprināšanai.
- Tajā nav pietiekami risināti turpmāk iespējamie apdraudējumi, kas saistīti ar nelikumīgu tirdzniecību uz Ukrainu un Moldovu vai no Ukrainas un Moldovas.
- Rietumbalkānu partneri kopumā ir aktīvāki nekā ES dalībvalstis.
- Rīcības plānā nav pietiekami ņemts vērā kriminālsodu un krimināltiesību politikas jautājums, kā arī krājumu samazināšana.

3.2. ES pievienotā vērtība un ilgtspēja

Nevar konstatēt tiešu cēloņsakarību starp rīcības plānā minētajiem pasākumiem un šaujamieroču nelikumīgas tirdzniecības pašreizējām tendencēm, kuras ietekmē dažādi citi faktori un individuālas vai divpusējas iniciatīvas. Darbības rezultātu rādītāju trūkums rīcības plānā, kā arī ziņojumos sniegtās informācijas izstrādes nevienmērīgais līmenis arī ir veicinājis to, ka ir sarežģīti skaitliski aprēķināt rīcības plāna ES pievienoto vērtību.

Tomēr lielākā daļa no iesaistītajām ieinteresētajām personām ir atzinušas rīcības plāna pievienoto vērtību. Eiropas Komisijas kā koordinatora funkciju veicējas nozīme tika vērtēta pozitīvi, jo Komisija palīdz foruma nodrošināšanā tiesībsardzības aģentūru sanāksmju vajadzībām, veido saites, kā arī uzlabo sadarbību ar Rietumbalkānu partneriem. Ieinteresētās personas ir atzīmējušas, ka to pašu par sevi var uzskatīt par ļoti nozīmīgu sasniegumu reģionā, kurā pastāv ievērojama politiskā spriedze.

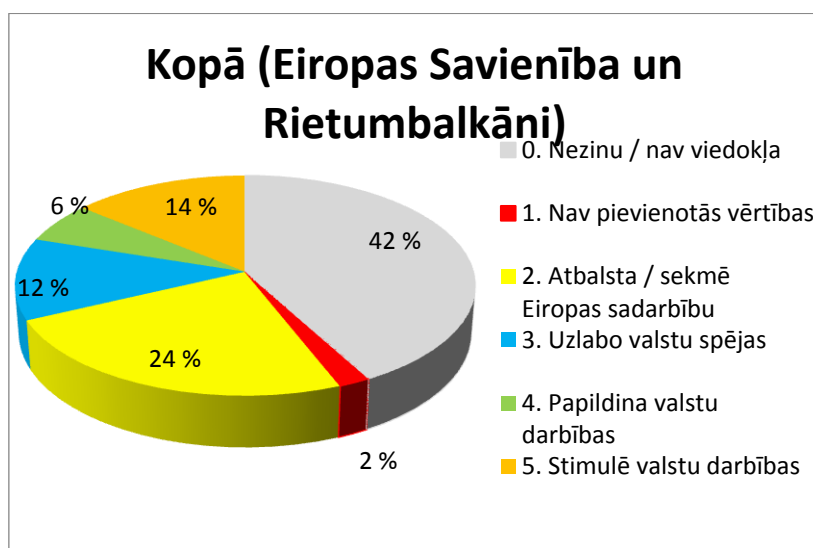

Chart 2. Rīcības plāna pievienotās vērtības galvenās jomas²²

Attiecībā uz operatīvo sadarbību kopīgu, koordinētu, mērķtiecīgu pārbaužu organizēšana ir vērtēta galvenokārt atzinīgi, jo tā sekmē izlūkdatu vākšanu, informācijas apmaiņu, kā arī identificē vājās vietas.

Lielākā daļa Rietumbalkānu partneru ir atzīmējuši Eiropola atbalstu operatīvajai sadarbībai, kas tiek sniegts, iesaistot operāciju centru un visu diennakti nodrošinot izlūkdatumus. Tajā pašā laikā daži Rietumbalkānu partneri ir pauduši viedokli, ka Eiropola atbalsts nav nodrošinājis savlaicīgu atgriezenisko saiti un noderīgu izlūkdatu analīzi. Eiropols ir spējis īstenot tikai nelielu skaitu izlūkošanas gadījumu saistībā ar Rietumbalkāniem (5,4 % no visiem gadījumiem 2017. gadā, 7,6 % — 2018. gadā).²³ Rietumbalkānu partneri uzskata, ka citas aģentūras, piemēram, *Eurojust* un *Frontex*, ir devušas tikai niecīgu ieguldījumu. *Eurojust* nav atbalstījusi nevienu kopējo izmeklēšanas grupu attiecībā uz šaujamieroču nelikumīgu tirdzniecību Rietumbalkānos, un *Frontex* iesaiste, kā arī *Eurosur*²⁴ datu apkopošanas pakalpojumu izmantojums nav nodrošinājis pietiekami noderīgu informāciju, kas ļautu veikt nozīmīgas šaujamieroču konfiskācijas.²⁵

Visas ES un Rietumbalkānu ieinteresētās personas ir pozitīvi novērtējušas Rietumbalkānu ekspertu sanāksmes, kas ir sekmējušas šaujamieroču kontaktpunktu izveidi Rietumbalkānos. Turklāt šīs sanāksmes ir sekmējušas Rietumbalkānu tiesībsardzības aģentūru iesaisti Šaujamieroču platformas 2019. gada operatīvajā rīcības plānā.

Rīcības plāna īstenošanā panākto rezultātu ilgtspēja lielā mērā ir atkarīga no tā, vai rīcības plāns turpinās darboties un kādā veidā tas notiks. Tā pagarināšanai vien, iespējams, nebūs nekādas jūtamas ietekmes, ja netiks ņemti vērā konstatētie jaunie apstākļi un vajadzības.

Tomēr rīcības plāns ir dinamisks dokuments, kurā ne tikai noteikti vispārēji mērķi un mērķrādītāji, bet arī dota iespēja Eiropas Savienības šaujamieroču ekspertu un Dienvidaustrumeiropas partneru Apvienotajai komitejai pamatot uz to secinājumus un noteikt īpašus tā īstenošanai paredzētus mērķus un pasākumus.

²² Atbildes uz aptaujas anketu, kas 2018. jūnijā nosūtīta tiesībsardzības aģentūrām.

²³ Avots: Eiropols.

²⁴ Eiropas Robežu uzraudzības sistēma.

²⁵ Albānija, Bosnija un Hercegovina, Ziemeļmaķedonija, Melnkalne un Serbija.

Galvenie konstatējumi

- Rīcības plānā ir noteikta vispārēja sadarbības sistēma, nodrošinot forumu tiesībsardzības aģentūru sanāksmēm, saišu veidošanai un sadarbības uzlabošanai.
- Salīdzinošā izvērtēšana un pamudinājums izveidot valsts kontaktpunktus un piedalīties kopīgos apmācībasursos.
- Pilnīga iesaiste līdzvērtīgā statusā ar ES dalībvalstīm attiecībā uz *EMPACT* prioritāti “Šaujāmieroči”.
- Pieticīga ES aģentūru (Eiropola, *Eurojust* un *Frontex*) iesaiste rīcības plāna pasākumos.

3.3. Efektivitāte

Kā skaidrots arī 3.2. iedaļā, plāna efektivitātes izvērtēšanu apgrūtināja divi faktori: rīcības plāna rezultātu rādītāju trūkums un nevienmērīga ziņojumos iekļautās informācijas detalizācijas pakāpe. Komisijai, veicot novērtējumu, ir bijusi tikai ierobežota piekļuve Eiropola, ES dalībvalstu un Dienvidaustrumeiropas partneru operatīvajai informācijai. Par konfiskācijām un kopīgām operācijām ļoti reti ir sniegta sīki izstrādāta informācija, kas ļautu izvērtēt nelikumīgās tirdzniecības maršrutus un nelikumīgo tirgotāju darbības metodes. Komisija ir arī saņēmusi pretrunīgus skaitliskos datus, kas ir apgrūtinājis valstu iesaistes novērtējuma veikšanu. Statistikas dati par ieroču konfiskāciju, brīvprātīgu nodošanu un iznīcināšanu nebija pietiekami sīki izstrādāti, lai ļautu analizēt tendences un salīdzināt jurisdikcijas.

Iztaujāto ieinteresēto personu viedokļi par rīcības plāna efektivitāti bija atšķirīgi. Kopumā dominē viedoklis, ka pasākumi saistībā ar tiesībsardzības aģentūru modernizāciju (mērķis Nr. 1) ir efektīvāki nekā pasākumi saistībā ar savstarpējas uzticēšanās un faktiskās sadarbības izveidi (mērķis Nr. 2). Atšķirās arī viedokļi par pasākumiem apmācības un spēju veidošanas uzlabošanai (mērķis Nr. 3).

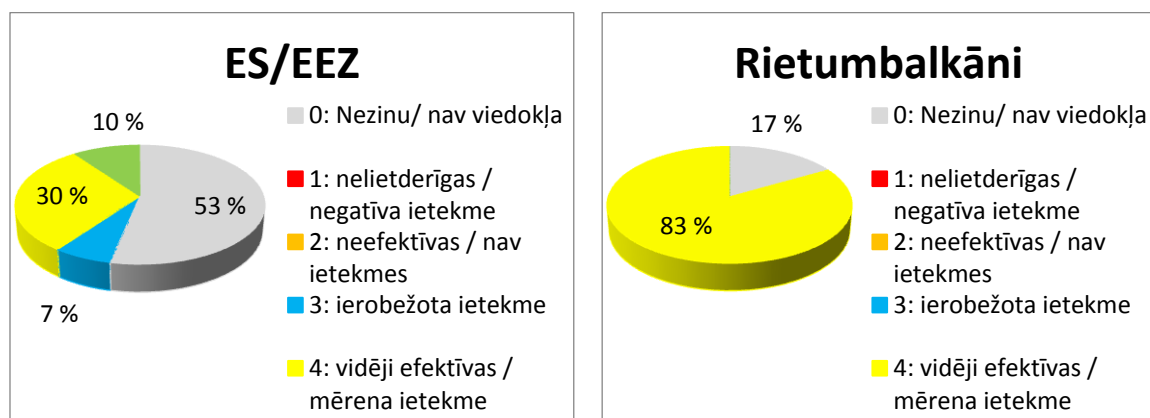

Chart 3. Mērķa Nr. 1 darbību efektivitāte²⁶

Attiecībā uz mērķi Nr. 1 saskaņota datu vākšana par šaujāmieroču konfiskāciju joprojām ir viens no būtiskajiem klupšanas akmeņiem gan Eiropas Savienībā, gan Rietumbalkānos. Eiropas Savienības finansētajā UNODC globālajā šaujāmieroču pētījumā piedalās tikai 16 ES

²⁶ Atbildes uz aptaujas anketu, kas 2018. jūnijā nosūtīta tiesībsardzības aģentūrām.

dalībvalstis²⁷ un 4 Rietumbalkānu partneri²⁸, tāpēc pētījums nav sevišķi efektīvs. Šā zemā līdzdalības līmeņa iemesls ir fakts, ka tikai daži kontaktpunkti ir pietiekami darboties spējīgi, lai sniegtu prasītos datus. Minimālo standarta izlūkdatu paraugforma nav izstrādāta, un tiesībsardzības aģentūras bieži uzskatīja, ka paraugforma ierobežotu apmaiņā iegūtās informācijas lietderīgumu.

Rietumbalkānu partneru valstu tiesību akti kopumā ir saskaņoti ar ES likumdošanu²⁹, bet Šaujamieroču direktīvas³⁰ un tās īstenošanas pasākumu pārskatīšanas dēļ partneriem ir jāveic tiesību aktu grozījumi, jo īpaši attiecībā uz šaujamieroču deaktivācijas un marķēšanas standartiem.

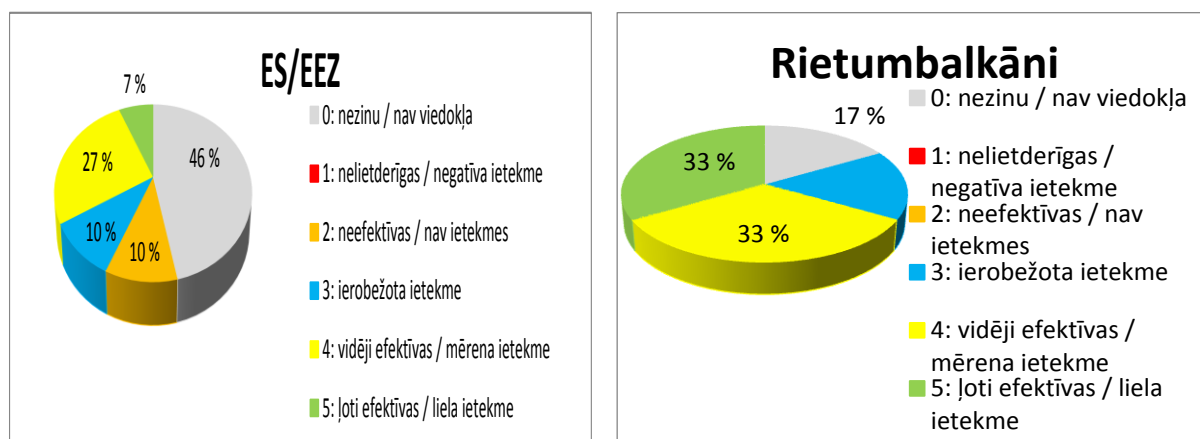

Chart 4. Mērķa Nr. 2 darbību efektivitāte³¹

Attiecībā uz mērķi Nr. 2 ieinteresētās personas kopumā bija apmierinātas ar kopīgo sanāksmju efektivitāti, bet norādīja, ka to efektivitāti dažreiz mazina dalībnieki — vidēja ranga izmeklētāji, kuriem vajadzīgas atļaujas un norādījumi, lai uzstātos starptautiskās sanāksmēs, un kuri ne vienmēr ir informēti par plašākām attīstības tendencēm viņu pārstāvētajās iestādēs.

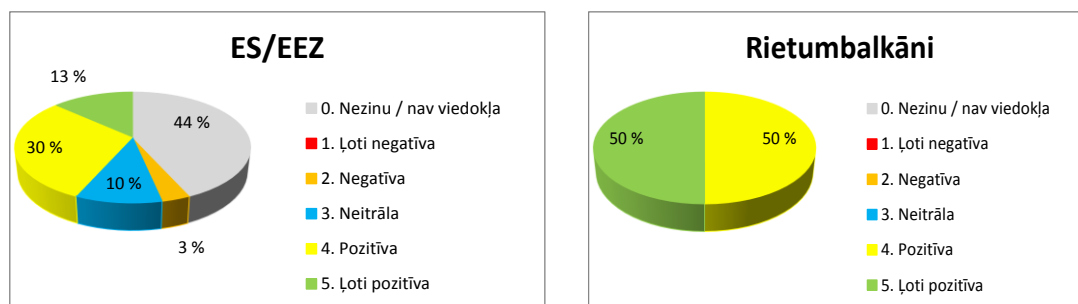

Chart 5. Kopīgo ES un Rietumbalkānu sanāksmju efektivitāte³²

²⁷ AT, BE, CZ, DK, EL, ES, FI, HR, LT, NL, PT, RO, SE, SI, SK un UK.

²⁸ AL, BiH, MD un ME.

²⁹ Īpaši ar Padomes Direktīvu 91/477/EEK par ieroču iegādes un glabāšanas kontroli, OV L 256, 13.9.1991., 51. lpp., Eiropas Parlamenta un Padomes 2012. gada 14. marta Regulu (ES) Nr. 258/2012, ar kuru īsteno 10. pantu Apvienoto Nāciju Organizācijas Protokolā par šaujamieroču, to detaļu, sastāvdaļu un munīcijas nelikumīgu ražošanu un tirdzniecību, kas pievienots Konvencijai pret transnacionālo organizēto noziedzību (ANO Šaujamieroču protokols), un ievieš eksporta atļauju, kā arī importa un tranzīta pasākumus šaujamieročiem, to detaļām, sastāvdaļām un munīcijai, OV L 94, 30.3.2012., 1.–15. lpp.

³⁰ Eiropas Parlamenta un Padomes 2017. gada 17. maija Direktīva (ES) 2017/853, ar ko groza Padomes Direktīvu 91/477/EEK par ieroču iegādes un glabāšanas kontroli, OV L 137, 24.5.2017., 22.–39. lpp.

³¹ Atbildes uz aptaujas anketu, kas 2018. jūnijā nosūtīta tiesībsardzības aģentūrām.

³² Atbildes uz aptaujas anketu, kas 2018. jūnijā nosūtīta tiesībsardzības aģentūrām.

Rietumbalkānu partneru valstu tiesībsardzības aģentūru personāla lielās mainības dēļ bija sarežģīti veikt ikdienas sadarbību un apmainīties ar informāciju. Tomēr pieejamie dati pierādīja dalībnieku spēju mācīties no grūtībām, ar kurām ir bijis jāsaskaras kopīgu koordinētu, mērķtiecīgu pārbaužu veikšanas gaitā. Par to liecina palielinātais to ziņojumu skaits, ar kuriem, izmantojot drošas informācijas apmaiņas tīkla lietojumprogrammu (*SIENA*), ir notikusi apmaiņa kopīgajās mērķtiecīgajās operācijās (kā parādīts 6. diagrammā). Konfiscēto šaujamieroču skaits (darbību dienās un turpmākajās izmeklēšanās) arī ir pakāpeniski palielinājies (kā parādīts 7. diagrammā).

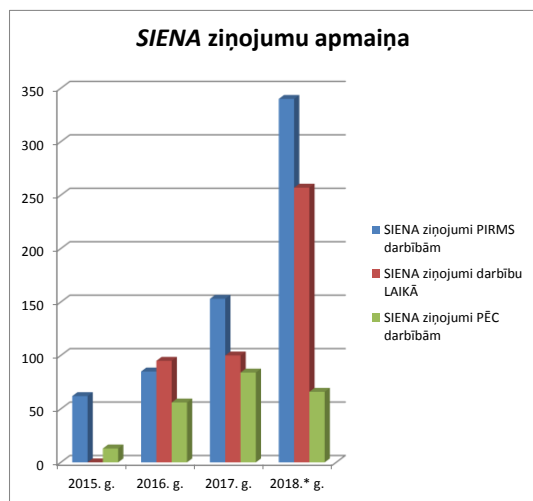

Chart 6. 33

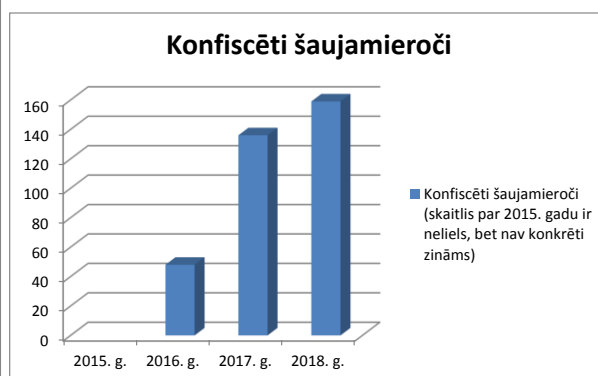

Chart 7. 34

Pārbaudēs, kas veiktas uz vietas pie Rietumbalkānu partnervalstu robežām, pierādījās to neefektivitāte. Lai gan ir pierādījumi, ka šaujamieroči tiek pārvadāti pāri Rietumbalkāniem no Eiropas Savienības un uz Eiropas Savienību, kā ir atzinušas visas ieinteresētās personas un atzīts izlūkdatu novērtējumos, konfiskācijas pie robežas notiek reti, galvenokārt tās veic iekšzemē. Vairākas ieinteresētās personas arī norādīja uz trūkumiem: robežsargi un muitas darbinieki pietiekamā mērā neizmanto riska profilēšanu un iepriekšēju izlūkošanu; viņi nav īpaši apmācīti šaujamieroču atrašanai, viņiem nav atbilstoša aprīkojuma, un viņi — bez skaidras stratēģijas attiecībā uz kontrabandistu izmantoto pārējo sauszemes robežu kontroli — pievērš uzmanību galvenokārt robežšķērsošanas punktiem.

Operatīvā sadarbība starp Eiropas Savienību un Rietumbalkāniem ir ļāvusi abos reģionos konstatēt vairākus katras valsts krimināltiesisko procedūru trūkumus: īpašās izmeklēšanas metodes ievērojami atšķiras visās valstīs, un kontrolētas piegādes ierobežo vispārēja nevēlēšanās atļaut veikt šīs darbības tranzīta valstīs. Tās arī uzskats, ka attīstību veicinošs kopīgs valsts līmeņa tiesiskais regulējums varētu sekmēt lietderīgāku informācijas apmaiņu izlūkošanas vajadzībām ārpus konkrētām izmeklēšanām.

Tiesu ekspertīzes jomā (īpaši saistībā ar ballistiku) tehnoloģijas ievērojami atšķiras visā reģionā, kas traucē veikt apmaiņas un pārrobežu salīdzināšanu. Ballistiskā analīze un starptautiskie salīdzinājumi tiek veikti, izskatot katru gadījumu atsevišķi, un tie nav ne sistemātiski, ne pilnībā automatizēti.

Attiecībā uz mērķi Nr. 3 ir vērts pieminēt, ka būtiski ir palielinājusies Rietumbalkānu partneru dalība *CEPOL* nodrošinātajās mācībās. Skaitļi liecina, ka ES dalībvalstu līdzdalība ir

³³ Avoti: Eiropols, *EMPACT*. Par 2018. gadu nav norādīti galīgie dati.

³⁴ Turpat.

nevienmērīga, tai nav īpašu konstatējamu tendenču, un līdzdalības līmenis ir stabils un zems.³⁵ Līdzdalības ziņā izceļas divas valstis — Grieķija un Portugāle, kur ir ievērojami lielāks tādu apmācāmo skaits, kuri faktiski apmeklē tiešsaistes seminārus (vidēji attiecīgi 66 un 15 apmācāmie).

Tomēr vairākas ieinteresētās personas ir paudušas nožēlu par to, ka trūkst pietiekami praktiskas apmācības; tās ir arī konstatējušas vajadzības saistībā ar kopēju izmeklēšanas grupu izveidi un īpašiem jautājumiem, piemēram, attiecībā uz pārveidojamiem šaujamieročiem, kā arī īpašiem izpratnes veicināšanas pasākumiem, kas paredzēti muitas darbiniekiem un robežsargiem.

Galvenie konstatējumi

- Pasākumi, kas atbilstīgi rīcības plānam ir veikti tiesībaizsardzības aģentūru modernizācijas nolūkā.
- Rietumbalkānu valstu tiesību aktu tuvināšana Eiropas Savienības standartiem.
- Kopīgu sanāksmju organizēšana ar mērķi izveidot īpašu vidi dialogam un paraugprakses apmaiņu starp šaujamieroču ekspertiem.
- Nepārtraukti uzlabojumi attiecībā uz informācijas apmaiņu un operatīvo sadarbību kopīgās, koordinētās, mērķtiecīgās pārbaudēs.
- Rietumbalkānu valstu pozitīva atsaucība uz apmācības un spēju veidošanas iespējām.
- Tādu galveno darbības rezultātu rādītāju trūkums, kas būtu ļāvuši visaptveroši izvērtēt sekmes mērķu sasniegšanā.
- Valsts kontaktpunkti joprojām nav izveidoti visās valstīs un nav darboties spējīgi, kā rezultātā:
 - joprojām nenotiek saskaņota datu vākšana par šaujamieroču konfiskācijām;
 - *iArms* datubāze netiek sistemātiski aizpildīta;
 - netiek veikta konfiscēto ieroču sistemātiska izsekošana;
 - nav sistemātiskas vai automatizētas ballistikās analīzes un pārrobežu salīdzinājumu.
- Ir pierādījies, ka robežpārbaudēs visās Rietumbalkānu valstīs neizdodas atklāt šaujamieroču nelikumīgu tirdzniecību, galvenokārt tāpēc, ka robežsargi un muitas darbinieki nav atbilstoši informēti un apmācīti un viņiem trūkst nepieciešamā aprīkojuma.

3.4. Lietderība

Rīcības plāna izmaksu un ieguvumu analīzes veikšanu traucēja fakts, ka gandrīz nav skaitļu un uzticamu datu, jo īpaši attiecībā uz finansiālajām izmaksām.

Principā Šaujamieroču platforma var nodrošināt ievērojamu finansiālo atbalstu ES dalībvalstīm un Rietumbalkānu partneriem. Izmantojot šo finansiālo atbalstu, ir iespējams segt tādus izdevumus kā, piemēram, vienotās rīcības dienu dalības izmaksas, sabiedrībai paredzēta atlīdzība par informācijas sniegšanu, finansējums īpašam aprīkojumam; kā arī telpu īre slepenu operāciju vajadzībām. Šis finansiālais atbalsts ir pieejams, izmantojot dažādus fondus, piemēram, Migrācijas un iekšlietu ĢD Iekšējās drošības fondu; Pirmspievienošanās palīdzības instrumentu laikposmam no 2015. līdz 2020. gadam; Stabilitātes un miera

³⁵ Dalībvalstis katru gadu ir nosūtījušas vidēji 3,8 dalībniekus uz visām apmācībām (klātienē apmācībām un tiešsaistes semināriem), savukārt Rietumbalkānu partneri ir nosūtījuši 2,7 dalībniekus.

veicināšanas instrumentu (no 2014. līdz 2020. gadam); kopējo ārpolitiku un drošības politiku (no 2017. līdz 2019. gadam). Tomēr ir kļuvis skaidrs, ka Eiropas Savienības dalībvalstu sadarbības koordinatori Rietumbalkānu partnervalstīs un valstu izmeklētāji nav pilnībā informēti par šo iespēju un galvenokārt paļaujas uz valsts finansējumu un tīri divpusēju sadarbību.

Gadu gaitā operatīvā sadarbība starp Eiropas Savienību un Rietumbalkānu partneriem nav uzlabojusies; attīstības tendences pat ir bijušas negatīvas. Par to liecina no Rietumbalkānu partneriem saņemto *SIENA* ziņojumu skaita samazinājums (ārpus kopīgām kontroles operācijām) — šis skaits ir sarucis no 67 % 2017. gadā līdz 29 % 2018. gadā. Tādu pašu tendenci var novērot attiecībā uz lietām, par kurām ir informēts Eiropols: lai gan no 2017. līdz 2018. gadam šis skaits ir palielinājies attiecībā uz ES dalībvalstīm (no 26 līdz 29), tas ir samazinājies attiecībā uz Rietumbalkānu partneriem (no 4 līdz 2).³⁶

Attiecībā uz apmācībām *CEPOL* nolēma segt izdevumus savu pasākumu dalībniekiem no katras Rietumbalkānu partnervalsts (sešiem dalībniekiem 2016. un 2017. gadā un četriem — 2018. gadā), un tās nosūtīja divreiz vairāk dalībnieku, nekā paredzēts saskaņā ar saņemto finansējuma summu (savukārt ES dalībvalstis nosūtīja 1,62 līdz 1,69 reizes vairāk apmācāmo nekā finansēja *CEPOL*).³⁷ Tas liecina, ka attiecībā uz starptautiskas apmācības iespējām Rietumbalkānu partneriem salīdzinājumā ar ES dalībvalstīm ir proporcionāli lielāka motivācija un interese un ka tādējādi līdzekļu izmantojums ir lietderīgs. Informācijas apstrādes centrs arī noturēja noderīgas praktiskās mācības tiesībsardzības iestāžu darbiniekiem visā reģionā. Piemēram, tas izstrādāja ieroču identifikācijas platformu, kas palīdzēs tiesībsardzības iestādēm: i) identificēt konfiscētos ieročus, munīciju un sprāgstvielas un ii) sagatavot ziņojumus turpmākās kriminālizmeklēšanas vajadzībām. Tomēr izvērtēt apmācību lietderību ir sarežģīti, jo organizatori nav snieguši analīzi par kaskādveida apmācībām (t. i., turpmākām valsts līmeņa apmācībām, ko sniedz reģionālo apmācību dalībnieki). Iztaujātās apmācību auditorijas vairākums nav paudis nekādu viedokli par saņemtajām apmācībām. Viedokli paudušie dalībnieki uzsvēra, ka trūkst praktisku padomu par kopēju izmeklēšanas grupu izveidi un īpašiem jautājumiem, piemēram, attiecībā uz pārveidojamiem šaujamieročiem.

Galvenie konstatējumi

- Noderīgs *EMPACT* prioritātes “Šaujamieroči” atbalsts operatīvajai sadarbībai.
- Augsts Rietumbalkānu partneru ieinteresētības un līdzdalības rādītājs attiecībā uz *CEPOL* un *SEESAC* nodrošināto apmācību.
- Nepietiekami dati par konkrētiem rezultātiem, trūkst informētības par atbalstu, ko nodrošina *EMPACT* vai citi Eiropas Savienības instrumenti.
- Eiropola un rietumu valstu savstarpējas informācijas apmaiņas visām attiecīgajām pusēm nesniedz apmierinošus rezultātus.

3.5. Konsekvence

Eiropas Komisija ir centusies nodrošināt, ka visas ieinteresēto personu darbības ir savstarpēji papildinošas. Tas samazinās dublēšanas risku un uzlabos sadarbību pārrobežu noziegumu izmeklēšanas jomā atbilstīgi Padomes 2016. gada 13. decembra secinājumiem.³⁸

³⁶ Avots: Eiropols.

³⁷ Avots: *CEPOL*.

³⁸ Padomes dokuments Nr. 15536/16.

Šaujamieroču nelikumīga tirdzniecība tika ietverta arī 2018. gada 5. oktobra kopīgajā terorisma apkarošanas rīcības plānā Rietumbalkāniem.³⁹ Šaujamieroču platforma un Informācijas apstrādes centra pasākumi tika arī iekļauti integrējošās iekšējās drošības pārvaldības (IISG) pieejā Rietumbalkānu reģionam — šai pieejai ir trīs pilāri: terorisma apkarošana, cīņa pret smago un organizēto noziedzību un robežu drošība.⁴⁰

IISG koordinējošā struktūra atzina Informācijas apstrādes centru par ieroču kontroles un šaujamieroču nelikumīgas tirdzniecības apkarošanas pasākumu koordinācijas veicinātāju. Tas nodrošinās konsekvenci ar citiem darba virzieniem un ekspertu grupām.

Sadarbība starp Eiropas Savienību un Dienvidaustrumeiropas reģionu joprojām ir sarežģīta tādēļ, ka ir ļoti daudz ieinteresēto personu, kuras ne vienmēr tiek koordinētas. Dažādas valstis un starptautiskas struktūras, piemēram, *Small Arms Survey*, Dienvidaustrumeiropas Tiesībaizsardzības centrs, Ziemeļatlantijas līguma organizācija (NATO), UNODC vai Eiropas Drošības un sadarbības organizācija (EDSO) arī darbojas šajā reģionā. Tomēr šo grupu pasākumu koordinācija ar Informācijas apstrādes centru, Šaujamieroču platformu un integrējošu iekšējās drošības pārvaldību nav skaidra.

Daudzas ieinteresētās personas piemin, ka nevajadzīgi tiek dublētas sanāksmes, kurās līdzīgs dalībnieku sastāvs piedalās vienās un tajās pašās diskusijās. Savukārt iekšējās koordinēšanas un informācijas apmaiņas trūkuma dēļ valstu pārstāvji bieži ierodas dažādās sanāksmēs bez iepriekšējām zināšanām par līdzīgām diskusijām vai līdzīgos formātos jau notikušām prezentācijām.

Dažādi finansējuma avoti (piemēram, Pirmspievienošanās palīdzības instruments, ietverot Tehniskās palīdzības un informācijas apmaiņas instrumenta (TAIEX) režīmu, Iekšējās drošības fonds) sākotnēji izraisīja nekonsekvenci un koordinācijas trūkumu. Tomēr ar Komisijas palīdzību šīs problēmas ir tikušas risinātas un novērstas. Viena no joprojām pastāvošām problēmām ir tā, ka kopējās ārpolitikas un drošības politikas finansējums dažreiz tiek piešķirts bez vispārēja pārskata par citiem līdzīgiem pasākumiem šajā reģionā.

Visbeidzot, ir nodrošināta konsekvence starp rīcības plānu un reģionālo ceļvedi. Komisija, Šaujamieroču platforma, Eiropols, kā arī Informācijas apstrādes centrs — visas šīs struktūras ir bijušas cieši saistītas ar reģionālā ceļveža vajadzību novērtējuma formulēšanu un mērķu izstrādi.

Galvenie konstatējumi

- Stingra konsekvence ar citām visaptverošām stratēģijām, tostarp ES stratēģiju attiecībā uz kājnieku ieročiem un vieglajiem ieročiem, kā arī Reģionālo ceļvedi.
- Ir panākta cieša koordinācija ar ES tiesību aktu attīstības tendencēm šaujamieroču kontroles jomā, lai nodrošinātu Rietumbalkānu tiesību un ES standartu savstarpējas tuvināšanas konsekvenci, kas panākta ar starptautisku instrumentu palīdzību.
- Vāja saskaņotība starp dažādu ieinteresēto personu pasākumiem; daudzi pārklāšanās gadījumi; integrētas vadības struktūras trūkums dažādu pasākumu organizēšanā.
- Integrētas un visaptverošas budžeta pieejas trūkums ES līmenī.

³⁹ https://ec.europa.eu/home-affairs/sites/homeaffairs/files/news/docs/20181005_joint-action-plan-counter-terrorism-western-balkans.pdf; skatīt mērķi Nr. 5.

⁴⁰ <https://wb-iisg.com/>.

4. SECINĀJUMI

Eiropas Savienība un Rietumbalkānu partneri saskaras ar kopīgām problēmām.

Rīcības plāna pievienotā vērtība vislabāk izpaudās sadarbības tīklu uzlabošanā, informācijas apmaiņā un turpmākas sadarbības pamatu izveidē.

Tomēr rīcības plāna izvērtējums liecina, ka vairākas plānotas darbības vēl nav pilnībā īstenotas, līdz ar to ir samazinājusies rīcības plāna efektivitāte. Tas īpaši attiecas uz šaujamieroču kontaktpunktu izveidi — šie kontaktpunkti ir vajadzīgi, lai nodrošinātu pienācīgas tiesībsardzības stratēģijas, koordināciju, izlūkošanu un informācijas apmaiņu gan valsts, gan Eiropas līmenī. Joprojām nenotiek saskaņota datu vākšana par šaujamieroču konfiskācijām, kas ļautu veidot uz pierādījumiem pamatotu politiku un nelikumīgas tirdzniecības tendenču pienācīgu un uzticamu novērtējumu. Ieinteresētās personas arī nebija izstrādājušas rīcības plānā paredzēto standarta ziņojumu formātu informācijas apmaiņas vajadzībām.

Izvērtējums arī parāda, ka rīcības plāna efektivitāti varētu uzlabot. Piemēram, lai kopīgajās sanāksmēs varētu sasniegt konkrētus rezultātus, būtu vēlami skaidri norādījumi dalībniekiem, kam būtu jāsaņem atļauja paust nostāju vai atzinumu par vēlamajiem rezultātiem. Daudzas ieinteresētās personas pauda uzskatu, ka apmācības būtu lietderīgākas, ja uzsvars tajās būtu likts uz konkrētiem gadījumiem, kopēju izmeklēšanu izveidi, kā arī uz tādiem īpašiem jautājumiem kā, piemēram, pārveidojami šaujamieroči.

No ģeogrāfiskā viedokļa pasākumi galvenokārt ir koncentrējušies Rietumbalkānos, bet, lai izpildītu turpmākos uzdevumus, būtībā būtu jādarbojas visā Dienvidaustrumeiropā, ietverot Moldovas Republiku un Ukrainu, ar mērķi izstrādāt nākotnes prasībām atbilstošus risinājumus ES austrumu kaimiņvalstīs.

Dalībvalstīm un Rietumbalkānu partneriem savas politiskās apņemšanās tagad būtu jāpārvērš darbības prioritātēs un rezultātos. Lai nodrošinātu labākus, konkrētus rezultātus kopējā cīņā pret šaujamieroču nelikumīgu tirdzniecību, ir vajadzīga ciešāka koordinācija starp dalībvalstīm, Rietumbalkānu partneriem, ES aģentūrām un starptautiskajām organizācijām. Šajā sakarā reģionālajā ceļvedī ir sniegts visaptverošs to vajadzību novērtējums, kuras attiecas uz turpmāku politiku reģionā. To var papildināt ar konkrētai valstij paredzētiem darbības mērķiem, sīkāk izstrādātiem rezultātu rādītājiem, kā arī skaidru vadības un budžeta struktūru. Komisija ir gatava atbalstīt dalībvalstis, Rietumbalkānu partnerus, ES aģentūras un starptautiskās organizācijas šo uzdevumu veikšanā. Dažādas ieinteresētās personas, ar kurām notika apspriešanās, atzīmēja, ka rīcības plāns ir nepieciešams. Kopumā šā rīcības plāna novērtējums būs jāņem vērā, lai turpmāk nodrošinātu nepārtrauktu sadarbību šajā jomā.